

Figur 1
Lyttbøye, akustisk merke og en liten laks som har fått akustisk merke operert inn i buken.

Rømt laksesmolt har utvandringstrang

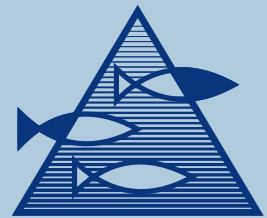
Forebyggende arbeid for å forhindre rømming bør ha spesielt høy prioritet gjennom hele fiskens første sommer i sjøen. Forsøk viser at oppdrettssmolt som rømmer om våren følger i villsmoltens "fotspor". Den vandrer hurtig og målbevisst mot storhavet, og kommer tilbake fra oppvekstområdene sammen med villaksen for å gyte i elvene.

AV OVE T. SKILBREI

Nye forsøk viser at smoltens utvandringstrang holder seg sterk også hos oppdrettsfisk (post-smolt) som rømmer senere i løpet av den første sommeren i sjø. Utvandringstrangen svekkes imidlertid gravis over tid, noe som fører til tregere utvandring og mulighet for gjenfangster i nærområdet når fisken rømmer utpå høsten.

En rekke utsettelsesforsøk viser at oppdrettet laksesmolt, i likhet med villsmolt, legger ut på vandring mot havet hvis den slippes eller rømmer om våren. Det er grunn til å tro at oppdrettslaks som rømmer som smolt har en mer naturlig adferd enn fisk som rømmer seinere i livet, og dermed er sjansene større for at den kommer til å gyte sammen med villaksen i elvene.

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

➤ Rømt laksesmolt har utvandringstrang

MÅLBVISST UTVANDRING I MAI OG JUNI – TREGT UTPÅ HØSTEN

Hvis vi skal bli mer årvåkne for rømming av ung fisk, bør vi vite mer om hvordan utvandringstrangen endrer seg med årstid og fiskens utviklingsstadiet. For å få svar på dette gjennomførte vi en studie i Masfjorden i 2008. Først kartla vi vandringsstrangen til oppdrettet smolt som ble sluppet i mai, deretter slapp vi nye grupper hver sjettede uke gjennom sommeren og høsten. Smolten og postsmolten hadde akustiske sendere så de kunne overvåkes av lyttebøyer fra Forskningsstasjonen Matre til utløpet av Masfjorden.

Smolten som ble sluppet i mai og juni vandret overraskende hurtig og målbevisst ut fjorden i løpet av et par dager. I midten av august var det derimot åpenbart at fiskens trang for å vandre ut av fjorden var i ferd med å svekkes. Denne trenden ble ytterlig forsterket i løpet av september og oktober, da mesteparten av fisken ble stående i indre fjordbasseng uten å vise tegn til å ville vandre ut av fjorden.

TREGE FISK BLIR FANGET OM HØSTEN

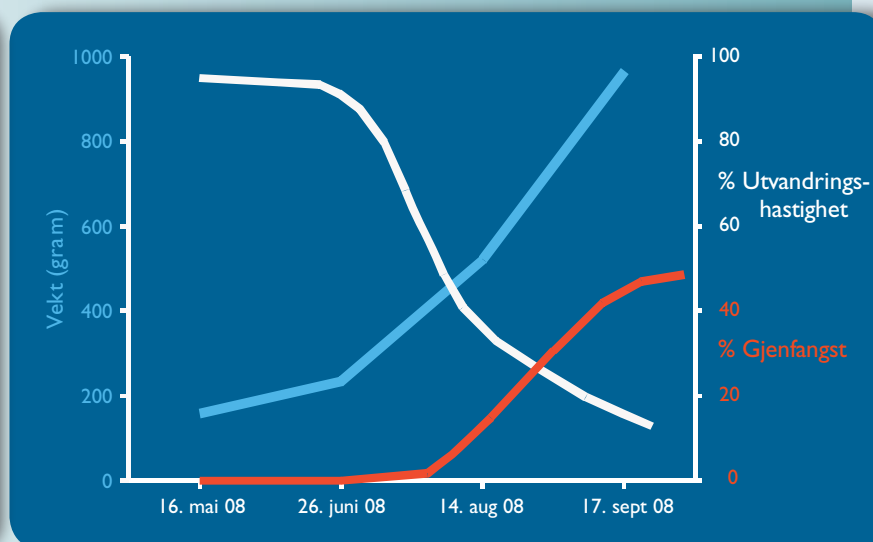
Fisken i merden vokste mye i løpet av forsøket. Smolten som ble sluppet i mai, veide gjennom-

snittlig 160 gram, mens gjennomsnittet var 1,5 kg på fisken som ble sluppet i oktober. Om høsten ble fisken mer fangbar både fordi de ble større og fordi oppholdstiden i fjorden økte. Fangstene i nærområdet økte dermed gradvis med slippene i august, september og oktober til flere titalls prosent. Fisken ble enten tatt på garn, dorget eller fisket med stang.

HØY RISIKO HELE SOMMEREN

Disse vandringsstudiene viser at laks beholder utvandringstrangen i mange uker etter at den er kommet fra ferskvann til merder i sjøen. Dette stemmer godt overens med gjenfangstene av voksen laks som kom tilbake fra havet etter slipp av merket fisk i Matre fra mai til august 2005. I perioden 2006–2009 kom vel så mange store laks tilbake fra havet fra slippene i juni og juli 2005 som fra smoltslippet i mai 2005. Resultatene viser at det er gode grunner for oppdretteren til å være ekstra påpasselig for å forhindre rømming hele den første sommeren etter at smolten er kommet i sjøen. Både størrelsen på fisken og farten den beveger seg bort fra rømmingsstedet med, tilsier at det er svært vanskelig å gjenfange fisk som rømmer på dette stadiet. Forebygging blir derfor eneste praktiske løsning.

Figur 2
Skjematisk oppsummering av utvandringforsøkene i Masfjorden 2008.

Nordnesgaten 50
Postboks 1870 Nordnes
NO-5817 Bergen
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 55 23 85 31

www.imr.no

**HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
AVDELING TROMSØ**
Sykehusveien 23
Postboks 6404
NO-9294 Tromsø
Tlf.: 77 60 97 00
Faks: 77 60 97 01

**HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
FORSKNINGSSTASJONEN FLØDEVIGEN**
Nye Flødevigveien 20
NO-4817 His
Tlf.: 37 05 90 00
Faks: 37 05 90 01

**HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
FORSKNINGSSTASJONEN AUSTEVOLL**
NO-5392 Storebø
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 56 18 22 22

**HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
FORSKNINGSSTASJONEN MATRE**
NO-5984 Matredal
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 56 36 75 85

**AVDELING FOR SAMFUNNSKONTAKT
OG KOMMUNIKASJON**
Tlf.: 55 23 85 38
Faks: 55 23 85 55
E-post: informasjonen@imr.no

KONTAKTPERSON
Ove T. Skilbrei
E-post: ove.skilbrei@imr.no
Tlf: 55 23 68 94